



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMUS-ATVIRĄJĄ KOLONIJĄ

2020-07-10 Nr. 4D-2020/1-623
Vilnius

SKUNDŲ ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2020-05-12 gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirojos kolonijos (toliau vadinama – Pravieniškių PN) pareigūnų veiksmų, susijusių su nutarimų dėl paskirtos nuobaudos įteikimu.
 2. Skunde, be kitų aplinkybių, Pareiškėjas nurodo, kad:
 - 2.1. atlieka nuobaudą kamerų tipo patalpose ir buvo dar keletą kartų nubaustas, tačiau negavo nutarimų dėl nubaudimo kopijų ir negali jų apskųsti;
 - 2.2. kreipėsi į pareigūnus, prašydamas nutarimų kopijų, tačiau vis vien jų negavo.
 3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti jo Skundo aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2020-05-18 raštu Nr. 4D-2020/1-623/3D-1375 kreipėsi į Pravieniškių PN administraciją, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.
Pravieniškių PN administracija 2020-05-27 raštu Nr. S-10957 informavo:
 - 4.1. „[...] nuteistajam X buvo įteiktos visos jam skirtų nutarimų „Dėl nuteistojo nubaudimo“ kopijos. [...] pateikiamose nutarimų „Dėl nuteistojo nubaudimo“ kopijose matyti nuteistojo X parašai patvirtinantys apie nutarimų kopijų įteikimą minėtam nuteistajam“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);
 - 4.2. „nuteistasis X į pataisos įstaigos administraciją dėl negautų nutarimų „Dėl nuteistojo nubaudimo“ kopijų nesikreipė“;
 - 4.3. „[...] nutarimų „Dėl nuteistojo nubaudimo“, kuriais buvo skiriama nuobaudos rūšis „Perkelti į kamerų tipo patalpas“ kopijos nuteistajam X buvo įteikiamos nuobaudos vykdymo pradžioje (pridedame nutarimuose padarytų atžymų apie nuobaudos vykdymo pradžią ir pabaigą kopijas).“
5. Pravieniškių PN Seimo kontrolieriui pateikė nutarimų dėl Pareiškėjo nubaudimo kopijas. 2020-04-28 nutarimas dėl Pareiškėjo nubaudimo perkeliant 10 parų į kamerų tipo patalpas jam buvo įteiktas 2020-05-13, tą pačią dieną jis pradėjo atlikti paskirtą nuobaudą. 2020-04-30 nutarimas dėl Pareiškėjo nubaudimo perkeliant 10 parų į kamerų tipo patalpas jam buvo įteiktas 2020-05-22,

nuobaudą pradėjo atlikti 2020-05-23.

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK) (akto redakcija, galiojusi iki 2020-05-01:

143 straipsnis. Nuobaudų skyrimo atliekantiems laisvės atėmimo bausmę nuteistiesiems tvarka – „1. Šio Kodekso 142 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytos nuobaudos skiriamos tam įgalioto pareigūno nutarimu arba įsakymu. Turinčių teisę skirti nuobaudas pareigūnų sąrašą ir jų įgaliojimus nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. [...] 4. Nuobauda turi būti paskirta ne vėliau kaip per dešimt parų nuo pažeidimo atskleidimo dienos, o jei dėl pažeidimo buvo atliekamas tyrimas, – nuo tyrimo pabaigos dienos, bet ne vėliau kaip per du mėnesius nuo pažeidimo padarymo dienos. 5. Paskirta nuobauda vykdoma tuoj pat ir ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo jos paskyrimo. Nuobauda, kuri nebuvo pradėta vykdyti per vieną mėnesį nuo jos paskyrimo dienos, nevykdoma. [...] 8. Nuteistasis turi teisę šio Kodekso 183 straipsnyje nustatyta tvarka apskusti jam paskirtą nuobaudą aukštesniam pagal pareigas pareigūnui. Skundo padavimas nuobaudos vykdymo nesustabdo. Aukštesnis pagal pareigas pareigūnas nuobaudą sušvelnina arba ją panaikina, jeigu ją paskyręs pareigūnas viršijo savo įgaliojimus, netinkamai įvertino pažeidimo padarymo aplinkybes arba jeigu nuobauda paskirta nepadariusiam pažeidimo nuteistajam. [...] 10. Apie nuobaudos, išskyrus žodžiu skiriamą nuobaudą, paskyrimą nuteistajam paskelbiama pasirašytinai“;

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

8 straipsnis. „Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą“ – „4. „Kiekvienam asmeniui, kuriam individualus administracinis aktas yra skirtas arba kurio teisėms ir pareigoms šis individualus administracinis aktas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio akto priėmimo raštu pranešama apie individualaus administracinio akto priėmimą, kartu pridodant individualaus administracinio akto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą kopiją, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip. Kai individualus administracinis aktas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, vietoj individualaus administracinio akto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintos kopijos gali būti pridodamas individualaus administracinio akto išrašas.“

8. Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25, nustatyta:

„23. Nuteistiesiems, atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą, neleidžiama įsigyti ir turėti asmeninių daiktų, išskyrus Taisyklių 20.2.1–20.2.5 papunkčiuose nurodytus asmeninius daiktus, vokus, pašto ženklus, rašymo priemonę ir popierių, rankšluostį, muilą, dantų pastą, dantų šepetėlį, šukas, nosinę (moterims – moterų higienos reikmenų), tualetinį popierių, sauskelnes, akinius arba kontaktinius lęšius ir jiems skirtas dėtuves bei kontaktinių lęšių priežiūros priemones, pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus nutarimo dėl nuobaudos skyrimo kopiją. Patalynė, čiužinys, pagalvė ir antklodė šiame punkte nurodytiems

nuteistiesiems išduodama tik dienotvarkėje nustatytam miego laikui.“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) (administracinė byla Nr. A-1536-662/2015) yra konstatavęs:

„Viešojo administravimo subjektai savo veikla turi nepažeisti teisės aktų reikalavimų, jų sprendimai turi būti pagrįsti, o sprendimų turinys atitikti teisės normų reikalavimus (žr., 2008 m. birželio 12 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-700/2008, 2009 m. balandžio 2 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-422/2009 ir kt.). Sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas.“

10. 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodyta:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A822-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-2876/2011).“

Tyrimo išvados

11. Pareiškėjas Seimo kontrolieriui nurodė, kad buvo keletą kartų nubaustas ir patalpintas į kamerų tipo patalpas, tačiau negauna nutarimų dėl nubaudimo kopijų ir negali apskųsti paskirtų nuobaudų.

12 Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjui nutarimų dėl nubaudimo kopijos buvo įteiktos, tai jis patvirtino savo parašu, tačiau kai kurių nutarimų kopijos buvo įteiktos praėjus keletui dienų; nutarimas Nr. 67-844 Pareiškėjui buvo įteiktas po 15 dienų nuo jo priėmimo, nutarimas Nr. 67-860 buvo įteiktas praėjus 22 dienoms nuo nutarimo priėmimo.

13. Bausmių vykdymo kodekso 143 straipsnio 10 dalyje (akto redakcija, galiojusi nuobaudos paskyrimo metu) numatyta, kad apie nuobaudos, išskyrus žodžiu skiriamą nuobaudą, paskyrimą nuteistajam paskelbiama pasirašytinai.

Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių 23 punkte numatyta, kad uždaromas į kamerų tipo patalpas nuteistasis gali su savimi pasiimti direktoriaus nutarimo dėl jo nubaudimo kopiją.

Pažymėtina, kad nutarimai skirti nuobaudą yra individualūs administraciniai aktai, todėl jiems taikomi Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje nurodyti reikalavimai, kaip ir šio straipsnio 4 dalyje numatytas reikalavimas – kiekvienam asmeniui, kuriam individualus administracinis aktas yra skirtas arba kurio teisėms ir pareigoms šis individualus administracinis aktas

turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio akto priėmimo raštu pranešama apie individualaus administracinio akto priėmimą, kartu pridodant individualaus administracinio akto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą kopiją, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip.

Bausmių vykdymo kodekso 143 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad nuteistasis turi teisę šio Kodekso 183 straipsnyje nustatyta tvarka apskusti jam paskirtą nuobaudą aukštesniam pagal pareigas pareigūnui. Bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui.

14. Pažymėtina, kad teisės aktuose reglamentuotas nuobaudos apskundimo terminas yra konkretus, t. y. nuobauda gali būti apskundžiama per vieną mėnesį nuo nutarimo priėmimo. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes darytina išvada, kad nutarimo dėl nubaudimo kopijos įteikimas Pareiškėjui praėjus 15 dienų arba 22 dienoms apriboja arba net visiškai eliminuoja nuteistojo teisę pasinaudoti įstatymo suteikta galimybe skusti paskirtą nuobaudą, nes su nutarimu jį nubausti nuteistasis buvo supažindintas jau besibaigiant nuobaudos apskundimo terminui.

Kaip ne kartą konstatavo LVAT, individualaus administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Pravieniškių PN, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje reglamentuotos imperatyvaus pobūdžio normos, suponuojančios normos adresatui – viešojo administravimo subjektui – privalomą elgesio modelį priimant individualius administracinius aktus. Tad, vadovaujantis pirmiau nurodytų teisės aktų nuostatomis, pataisos namų administracija privalo laikytis ne tik kitų individualiam administraciniam aktui keliamų reikalavimų, bet ir apie kiekvieną individualų administracinį aktą, šiuo konkrečiu atveju – nutarimą dėl nubaudimo, privalo informuoti nuteistuosius per 3 darbo dienas.

15. Įvertinus visas tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Pravieniškių PN administracijos veiksmai, kai nutarimas dėl nuobaudos paskyrimo nuteistajam įteikiamas tik prieš pradedant vykdyti nuobaudą, praėjus 15 dienų arba 22 dienoms nuo nutarimo priėmimo, neatitinka individualiam administraciniam aktui keliamų reikalavimų, nesiderina su gero viešojo administravimo principu, todėl Skundas dėl Pravieniškių PN administracijos veiksmų / neveikimo, susijusių su nutarimų dėl paskirtos nuobaudos įteikimu, pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl Pravieniškių PN administracijos veiksmų / neveikimo, susijusių su nutarimų dėl paskirtos nuobaudos įteikimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

17. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 17 punktu, Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos direktoriui rekomenduoja užtikrinti, kad individualūs administraciniai aktai nuteistiesiems būtų įteikiami ne vėliau kaip per 3 darbo dienas.

18. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) nagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama

nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė